

Înregistrarea titlurilor executorii în registrul național de publicitate mobiliara

Vineri, 11 septembrie 2020, a intrat în vigoare Legea nr. 196/2020 (“Legea 196/2020”) pentru modificarea și completarea Legii nr. 297/2018 privind Registrul Național de Publicitate Mobiliara și pentru abrogarea Ordonanței Guvernului nr. 89/2000 privind unele măsuri pentru autorizarea operatorilor și efectuarea înscrierilor în Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare (“Legea RNPM”).

Legea 196/2020 aduce schimbări substanțiale Legii RNPM, care se referă printre altele, la organizarea și atribuțiile Autorității de Supraveghere a Registrului Național de Publicitate Mobiliara (“RNPM”), la atribuțiile, organizarea și conflictul de interese în rândul operatorilor autorizați să realizeze înregistrări în RNPM, actualizarea taxelor colectate de stat din activitatea de publicitate mobiliara.

Noua lege cuprinde și anumite prevederi legate de rolul RNPM în privința titlurilor executorii, care ne-au atras atenția în mod deosebit și asupra cărora vom insista în cele de urmează.

Înscrierea titlurilor executorii în RNPM

Una dintre cele mai importante modificări aduse Legii RNPM se referă la inserarea unei noi condiții pentru punerea în executare a titlurilor executorii valabil încheiate, și anume, înregistrarea acestora în RNPM. Potrivit textului de lege proaspăt intrat în vigoare, forma modificată a art. 4 alin. (3) prevede ca:

“Înscrierile sub semnatura privată care, potrivit legii, sunt valabil încheiate și au caracter de titlu executoriu, pot fi puse în executare numai sub condiția înscrierii în Registru.”

Această nouă condiție privind executorialitatea titlurilor executorii are un potențial disruptiv mare în practica având în vedere lipsa corelării cu normele similare din codul de procedura civilă, precum și lista actelor normative potențial impactate de această prevedere. O interpretare restrictivă, ad literam, a textului mai sus menționat ar cere înregistrarea în RNPM a tuturor titlurilor executorii, indiferent dacă în cadrul legii speciale de reglementare a respectivului act, este sau nu prevăzută această obligație de publicitate și de executorialitate.

Lista titlurilor executorii potențial supuse unei astfel de înregistrări începând cu 11 septembrie 2020 este foarte lungă putând include: contractele de credit și de garanție personală, titlurile de credit precum biletele la ordin, cambia și cecul, contractele de leasing, contractele de închiriere, depozit și arenda, și nu în ultimul rând contractele de asistență juridică cărora legea specială le atribuie caracterul de titlu executoriu însă al căror conținut este esențialmente confidențial și incompatibil cu publicitatea oferită de RNPM.

Reglementarea este cu atât mai surprinzătoare cu cât RNPM a fost gândit și a servit până în prezent ca un sistem de evidența a prioritații ipotecilor mobiliare și de publicitate și nu ca un registru de evidența pentru titlurile executorii.

Contextul legislativ

Discuțiile privind titlurile executorii și înregistrarea acestora în RNPM nu sunt o noutate în spațiul juridic și în piața din România. Astfel, o privire asupra istoricului reglementarilor poate fi utilă pentru a înțelege cadrul mai larg al acestei discuții.

În anul 2017, art. 641 din codul de procedura civilă a fost modificat în sensul în care înscrisurile sub semnatura privată nu mai pot fi titluri executorii decât dacă sunt înregistrate în registrele publice, **în cazurile și în condițiile prevăzute de lege**. La momentul respectiv, aceasta modificare a făcut obiectul unor îndelungi discuții în practica, concluzionate la nivelul practicienilor în materia dreptului dar și la nivelul majorității instanțelor, ca aceasta prevedere din codul de procedura civilă se refera la înscrisurile reprezentând titluri executorii pentru care legea de reglementare prevede în mod expres necesitatea înscrierii într-un registru public.

Ulterior, aceasta interpretare a primit și o confirmare legislativă prin intrarea în vigoare a Legii RNPM în versiunea inițială, care prevedea la art. 4 alin. (3) faptul că titlurile executorii pentru care legea solicita realizarea formalităților de publicitate îndeplinesc această condiție prin înscrierea în RNPM. Astfel, Legea RNPM a venit spre a clarifica că prevederile privind publicitatea titlurilor executorii se refera doar la acele acte carora legea de reglementare le cere în mod expres înregistrarea, RNPM fiind doar registrul public adecvat unei asemenea forme de publicitate.

La începutul anului 2020, din dorința de reformare a anumitor aspecte privind organizarea și funcționarea RNPM, Parlamentul României a adoptat un proiect de lege care urma să modifice textul art. 4 alin. (3) din Legea RNPM într-o formulare mai puțin fericită care avea de asemenea capacitatea de a stârni numeroase discuții în practica: “*Contractul de ipoteca mobiliară și înscrisurile sub semnatura privată pentru care legea solicita realizarea formalităților de publicitate sunt titluri executorii sub condiția înscrierii în Registru.*”

Proiectul acesta de lege a fost supus controlului de constituționalitate, Curtea Constituțională concluzionând că redactarea propusă a textului nu respecta rigorile de constituționalitate, respectiv “*este inexactă și induce o insecuritate juridică vadită tocmai prin contradicțiile pe care le naște cu reglementările codului civil și ale codului de procedura civilă*”. Curtea a reținut faptul că noua formulare legislativă atribuie caracterul de titlu executoriu oricărui înscris sub semnatura privată, ceea ce este în dezacord cu ordinea juridică și principiile constituționale.

Ulterior deciziei Curții Constituționale, Parlamentul a modificat conținutul art. 4 alin. (3) ajungând la forma actuală, intrată în vigoare pe 11 septembrie 2020.

Această modificare pare să nu aibă în vedere următorul argument al Curții Constituționale folosit în cadrul deciziei mai sus menționate: “*legea criticată leagă caracterul executoriu al contractului de ipoteca mobiliară de publicitatea sa, or, forța executorie derivă din forța obligatorie a contractului, iar nu din opozabilitatea acestuia. Dacă s-ar fi dorit ca numai contractul de ipoteca valabil încheiat și față de care s-au realizat formalitățile de publicitate [...] să reprezinte titlu executoriu, s-ar fi stabilit expres acest lucru în art. 2431 din Codul civil.*” Astfel, deși această critică de neconstituționalitate se refera la contractele de ipoteca mobiliară, considerăm că ea este relevantă cu privire la toate titlurile executorii reglementate prin legi speciale, pentru care executorialitatea nu

este legata de îndeplinirea vreunei condiții de opozabilitate. În susținerea acestei interpretari, Curtea Constituțională menționează și ca “*executorialitatea nu poate fi conferita decât prin legea speciala ce instituie regimul unui anumit tip de înscris sub semnatura privata*”. Astfel, nu ar trebui ca o lege generală, așa cum este cazul Legii RNPM, să poată reglementa cu privire la executorialitatea actelor care fac obiectul unor alte legi speciale.

Astfel, deși legiuitorul a dorit rectificarea unei inconsecvențe legislative, formularea la care a ajuns este una nefericită, cu potențial de a genera o serie de dificultăți practice, astfel încât o rescriere a articolului relevant este indicată, în acord cu principiile enunțate mai sus.

Potențiale dificultăți practice

Dincolo de contextul în care a fost scris și aprobat noul text legislativ, în lipsa unor prevederi subsecvente de clarificare a acestuia, anticipăm posibilă apariție a unor situații problematice în executarea silită a titlurilor executorii.

Unul dintre aspectele de urmărit în practică este legat de posibilă aplicare în timp a acestui articol și dacă va fi considerat aplicabil actelor juridice în vigoare la 11 septembrie 2020 sau dacă se va aplica și titlurilor executorii care se află în acest moment în cursul procedurilor de executare silită. În plus, având în vedere discrepanțele dintre prevederile Legii RNPM și ale art. 641 din codul de procedură civilă, va fi important de urmărit în perioada următoare carui text de lege vor alege instanțele să dea prioritate în dosarele de executare silită.

Din perspectiva practică ne punem întrebări și cu privire la modul în care aceste formalități de publicitate vor putea fi realizate în RNPM, având în vedere că la acest moment avizele de publicitate privesc fie publicitatea ipotecilor mobiliare, fie publicitatea anumitor aspecte juridice specifice, nelăsând loc pentru înregistrarea oricărui alte acte având caracter de titlu executoriu. În lipsa unei reglementări mai specifice de punere în aplicare, nu avem indicii nici cu privire la conținutul minim al unei astfel de înregistrări pentru ca ea să fie considerată suficientă pentru scopul prevederilor art. 4 alin. (3) din Legea RNPM.

Fața de efectul potențial extins de aplicare a noii prevederi din Legea RNPM, o modificare a acesteia nu este doar bine venită dar chiar necesară pentru a clarifica intenția avută în vedere de legiuitor și pentru a restrânge aplicabilitatea textului de lege. Însă până la acel moment înregistrarea în RNPM va putea fi avută în vedere în contextul executării silite de cei interesați și **va putea fi realizată oricând până la deschiderea dosarului de executare silită.**

Concluzionând, considerăm că această formulare nefericită din Legea RNPM va continua să facă obiectul dezbaterilor și interpretărilor în perioada următoare, iar diversitatea situațiilor practice și lipsa unor clarificări vor continua să ridice noi întrebări pentru instanțe și practicienii dreptului deopotrivă.